

„Ruslanu i Ljudmili“ od A. T., za tem bode prišel zopet nek prevod od gosp. Dimitrovića, prevoditelja „Ruslana i Ljudmile“; po tem obširen spis „Slovenci“ od gospoda F. Kočevarja itd. Iz vsega tega se vidi, da je počelo posledne mesce marljivega vrednika dosti dopisnikov podpirati; saj drugače bi že letos ne hotel nihče več kupovati in čitati „Nor. nov.“, ker so že bile čisto opešale. — Mladi Serbljin g. Emil Čakra v Novem Sadu bo izdaval mesečni časopis pod imenom „Slovenka“. Namenjen bo poglavito ženskemu spolu, in ne bo izključljivo serbski, ampak obče slovanski, ki bo donášal spise v vseh jugoslovanskih narečjih, toraj tudi v slovenskem. Vem, da je poslal gosp. Čakra povabilo tudi čast. vredništvu „Novic“, ki bo gotovo kaj več povedalo o tem verlo zanimivem časopisu, ki bo prinašal razun mičnih spisov raznega zapopadka tudi od časa do časa kakošno podobo v jeklo vrezano ali pa kakošno pesem z napevom. Želimo srečen uspeh mlademu vredniku „Slovenke“. — V 3. listu letošnjih „Novic“ sem pisal, da bo „Napredak“ svojim naročnikom brezplačno donášal prevod didaktike Komenskega, kakor „Novice“ donášajo „Občno povestnico“; popravljam danas svojo zmoto, ter povem, da bode gospod prevoditelj Andrija Pakšec le en oddelek podal „Napredku“ za natis, celo delo bo pa prišlo samostojno na svitlo. — Danas v jutro smo našli v tukajšni c. kr. akademii in c. kr. višji gimnazii skoro vse šipe na južni strani pobite, v šolskih sobah pa dosti kamenja, ki je prišlo ponoči skozi zaperte okna. Cesarski orel nad vratami je bil oskrunjen in precej velik kamen pred vrata zaljen. Šolsko poslopje ima blizo 20 okinj na južno šetališče, in vsako je manj ali več pobito, nektero pa čisto razlupano. Tudi v drugem nadstropji, kjer so pravoslovne šole, je tam pa tam kaj pobitega; največ so vendar latinske šole terpele. Vzrok tega razujzdanega početja še ni za gotovo znan.

Gorica 24. jan. V ski. — „Za molčanje ni prasanja“ — si pred ko ne naši goriški Slovenci mislijo; saj bi nas drugači „Novice“ bolj pogostoma s kakim dopisom iz našega kraja razveselile. „Nimate takih, ki bi pisati znali“, mi bo morda kdo govoril. Motiš se, dragi moj, ki to misliš; majhna naša Gorica ima može, s kterimi se smemo Slovenci ponašati; al žalibog! oni molčijo, ker si ne upajo z besedo na dan. Kaj se bojite; več ni ovér, ktere so nekdej napredek slovenščine zadrževale. Presvitli Cesar so dali brez razločka, kar vsakemu narodu zastran jezika gré; mi pa moramo paziti, da se ta postava pravično izpolnuje. Kaj se je pa že v Gorici zgodilo? kaj se bo določilo, da nam ukaz 8. avgusta v prid bo? Normalne naše šole in gimnazije so zemlja, v ktero se mora seme sejati, da bo slovenščina vesel plod donesla. — „Kaj! hočete li na goriški gimnazii slovenščino povzdigniti? — bodo zakričali naši nasprotniki — v Gorici hočemo laško imeti“. Čujte, kaj piše nekdo v 273. listu časnika „Diavoletto“: „I più vitali nostri bisogni l' introduzione della lingua italiana, qual lingua d' insegnamento nelle scuole popolari e nel gimnasio“. Polagoma, dragi moj; jaz tebi nočem krivice, pa daj mi tudi ti, kar meni gré. Kdor je omenjene besede v „Diavoletto“ čital, pa naše Gorice ne pozná, bi mislil, da smo tukaj sami Lahi. Da je na krivi poti, mu je lahko dokazati; naj pogleda programe gimnazije pretečenih treh let. V letu 1857 je bilo 120 Slovincov, 120 Neslovincov; v letu 1858 Slovincov 138, Neslovincov 110; v letu 1859 Slovincov 162, Neslovincov 131; vse tri leta 420 Slovincov in 343 Neslovincov; Slovincov tedaj več ko polovica. Mladenci, ki se pripravljajo za duhovski stan, morajo znati dobro jezik, v kterem bodo mogli sebi izročene ovčice podučevati; vekši del naše škofije pa je slovensk; ergo —. Tudi deželni vradniki morajo dobro znati jezik ljudstva, s kterim imajo vsaki dan opraviti; kako bodo drugače svoje dolžnosti prav spolnovali. Pa tudi ni zadosti, da bi znal duhoven ali vradnik le poveršno go-

voriti; treba je, da zná tudi pisati, prav pisati. Kako pa pišejo naši mladenci, ki se na gimnazii izšolajo, slovenščino? — Horribile dictu! Če hočejo listek pravilno napisati, se morajo vsesti med „slovnico“ in „rečnik“; da pa nič dobrega ne izkujejo, si lahko misliš, še ložej pa prepričaš. Ptuje misli v materni obleki, ki se priležejo kakor zajcu boben, bi rekel prosti kmet. Kdo pa je tega kriv? Kdor se ne uči, ne zná; saj učen še ni nobeden z nebes padel. Ravno na goriški gimnazii se pa slovenščini grozno slabo godí. Nima posebno za to odločenega učenika. Iskreni nekteri gospodje, ki jo po moči podperajo, zadostiti ne zamorejo, ker morajo druge dolžnosti svojega stanú dopolnovati; tudi je za njo le malo časa odkazanega. Verh tega se pa še dosti slovenskih mladenčev (ne morem tega zamolčati, preživo me peče) brani svoj materni jezik se učiti! Čas je, zadnji čas, da se ti nadlogi pomaga. Kako pa? me bo kdo vprašal. Beri v „Novicah“ „Glase o cesarskem ukazu zastran učnega jezika v šolah“; — boljšega ti ne vem svetovati. Pravila, ktere nam tam iskreni g. T. nasvetuje, so za našo gimnazijo skorej skoz in skoz čisto pripravne. Pa tudi ti, slovenska mladež, izdrami se iz svojega spanja; spolni 4. zapoved Božjo in spoštuj svojo mater in svojega očeta ter poprimi se milega maternega jezika! Če bomo materni jezik dostojno spoštovali, nas bodo vsi pametni in pošteni Lahi in Nemci v časti imeli. Le bedaki se nam bodo posmehovali; — če te pa bedak zasmehuje, bodi vesel, saj je to gotovo znamenje, da nisi njegove verste. Popustiti je treba tudi vse nepotrebno pričkanje in sovražno pikanje; saj vidimo njih hude nasledke. Sloga jači, nesloga tlači! — Kaj bo iz Vodnikovega spominka? Treba bi pač bilo, da bi se kaj gotovega določilo; vleče se ta stvar že predolgo. — Blíza se železna cesta itd.

bi pel neumerljivi naš Prešern, ko bi zdaj tukaj bil. Delajo neprenehoma; vidno raste most čez derečo Sočo, kteri bo tak, da malo lepših. Imamo zdaj prav lepo vreme, in kmali, če tako ostane, bojo zvončki zvonili k veselemu prihodu mile spomladi.

Z Ljubljane. Od sejma o sv. Pavlu nimamo kaj povedati, ker ga skoraj nič ni bilo; vreme, še bolj pa pomanjkanje dnarja overa barantijo. Iz Notranjskega se piše „Triest. Zeit.“, „da ljudém že zdaj sredi zime žita za živež pomanjkuje, ker to, kar jim je slaba letina pridelka dala, je do semena večidel vse povžito; v dosti hišah pa so se že tudi semenskega žita lotili. Nadloge so tedaj velike. Ker je Notrajusko skor ravno tako revno kakor Istra in kvarnerski otoki, bi bilo pač želeti, da bi se sl. vlada z enako milostjo na naše kraje ozerla kakor na une, za ktere je dovaževanje pšenice, pšenične moke in rajža brez colnine do konca leta 1861 pripušeno.

Odperto pisemce gosp. fajm. J. J.

Ravno ko so imele „Novice“ v natis iti, smo prejeli pisemce Vaše, v kterem prosite sveta in pomoči zavoljo grozne svinjske bolezni, ki razsaja v Dobovcu, Svibnji, Št. Jurji in več družih krajih. Le ob kratkem moremo tedaj odgovoriti. Bolezen je dobro znana kuga, ki se pereči ogenj, šenj itd. imenuje in spada v versto tiste najhuje živinske bolezni, ki se mu vrančni prisad (Miltzbrand) pravi. Ko blisk umori živino, ki je pripravljena za to bolezen. Vzroki so neznani; neka posebna kužnina je v zraku; dalje je pa bolezen nalezljiva in če se ne očedi ali ne pokončá do malega vse, kar je z bolno živino v dotiki bilo, se razširja bolezen čedalje bolj. To je tedaj perva. Zdravila so: pinjeno mleko, siratka in druge kiselkaste pijače naj se dajejo še na vides zdravi živini; čeden, suh, ne presoparen naj je svinjak; v začetku bolezni naj se dá v štupo zmlete čmerike, kolikor je obični na koncu noža, da živinče kozlja; na ušesih in repu naj se mu puša; po celem životu naj se umije z jesihom vsaki

dan, zlasti kjer so rudeče lise; če živinče že zlo peša, naj si mu dá en malo kafre, spet toliko kolikor je gré na špico noža; cerknjena živina se mora cela zakopati v zemljo; Bog obvari, kaj uživati.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Z Dunaja. Komisija, ktera po cesarskem ukazu pretresa deržavne dohoke in stroške, neprenehoma pridno dela, in kakor se kaže, bo svojo nalogo doveršila po volji cesarjevega sporočila. Ravno tako pridno napreduje tudi komisija, ki je ustanovljena za deržavne dolgove; prvi del svojega dela je že dokončala, in kar je izgotovila, je že izročila Njih Veličanstvu. Tako piše „Oest. Zeit.“

— Prihraniti več stroškov, so cesar ukazali, da v prihodnje ima biti le 12 regimentov kirasirjev, 2 regimenta dragonov, 12 regimentov ulanov, 12 regimentov huzarjev, 2 regimenta huzarjev prostovoljcev, 1 regiment pa prostovoljnih ulanov. Kirasirji pa bojo brez oklepov.

— Po novi postavi se v živinskih kugah nima več cela vrednost živine, ki se za hitrejše končanje nalezljive bolezní pobije, gospodarju poverniti iz cesarske kase, ampak odškodina se ima po tem ceniti, kakor je živina bolj ali manj bolna, ako ni nemarnost gospodarjeva kriva, da je živina bolezen našla in če ni začetka bolezní zakrival.

— Vradni dunajski časnik „Wiener Zeit.“ preklicuje novico, da je Verona z okolico njeno v obsedni stan djana, ter pravi, da dosihmal še ni bilo te sile potreba.

— „Slov. Nov.“ naznanjajo, da bojo na Dunaji bivajoči Slovani 12. februarja napravili bal v Domayer-jevi kazini v Hitzingu in sicer v narodnem slovanskem kroji.

V Gradcu. Kmetijska družba je imela 24. p. m. veliki zbor, v katerem so prišle mnogotere kmetijske zadeve v prevdank; namesto rajncega nadvojvoda Joana je bil grof Ignaci Atems za predsednika izvoljen. V spominek neumerlemu nadvojvodu so bile razdeljene krasne nemške bukve pod naslovom „Zvest popis štajarske dežele“, in štajarska hranilnica (šparkasa) je določila, vsako leto 6000 gold. darovati v pripomoč ljudskim učiteljem, ker omika ljudstva je bila presvitlemu nadvojvodu vseskozi najbolj pri sercu. Vesela južina je sklenila slovesnost, pri kateri so se čule mngotere zdravice; ena je bila z vesoljno nadušenostjo sprejeta: „Zdaj veljá našo veliko, veličastno domovino, našo Avstrijo iz hudih zadreg rešiti; le ena pot pelje k temu cilju in koncu — pot hitrega napredka, ki nam ima prinesiti vzajemno in edino konstitucijo!“ — Knezoškof graški je šel na Dunaj prosit, da bi cesar sprejeli deputacijo deželnih stanov zavoljo obstoja graškega vseučiliša.

Z Ogerskega. V Peštu. Deputacije ogerskih protestantov, ki je šla na Dunaj, niso sicer cesar pred se pustili; al — več poslancov je nekterekat govorilo z gosp. ministrom bogočastja in nauka in z referentom protestantskih zadev, in kakor „Oest. Zeitg.“ pravi, je upati, da se bo razpor med vlado in ogerskimi protestanti vendar tako poravnal, da bo na vsako stran prav. — C. k. policija je oklicala, da se ima na balih po določenem redu plesati in da se ima le za ples gosti in nič družega; kdor se bo nespodobno obnašal in kakošno drugo godbo terjal, bo ojstro kaznovan.

Z Českega. Na Českem krompir tako gnjije, da je groza in da ga ne bojo imeli za seme.

Z Marskega. Po ukazu ministerskem bojo tudi v Berni in Olomucu napravili kovaško šolo kakor v Ljubljani; prihodnji deželni zbor ima poskerbeti dnar za napravo teh šol.

Z Laškega. Homatij se kaže na Laškem čedalje več. Od mnogih strani se pripoveduje, da kralj napolitanski

hoče papežu na pomoč iti. Od druge strani se govori, da papeževa armada namerja čez Romagno planiti; ako bi se to zgodilo, bi sardinska armada marsirala v papeževe dežele. Dalje pravijo, da cesar Napoleon ne bo dovolil, kar sv. Oče od njega terjajo; francozka armada bo ostala v Rimu. Ako bi utegnili sv. Oče Rim zapustiti, bo Napoleon „pod krilom papeževega vladarstva“ Rimu dal konstitucijo in Napoleonove postavne bukve oklical; kadar bojo potrebne vladarstvene preuredbe vpeljane, bo papeža spet povabil, naj se verne v pomirjeno dežele nazaj. Ker se tudi španjska kraljica poteguje za pravice papeževe, dela to novo skerb Napoleonu; al dokler ima španjska armada v Afriki opraviti, se cesar ne boji od te strani novih zapletk. Sardinska vlada pa ravna z deželami srednje Italije že tako, kakor bi bile njene; razpisuje že volitve poslancov za deržavni zbor, ker misli, da francozka in angleška vlada ne bote zoper njo. Kaj rusovska vlada misli, nihče ne vé; tudi pruska vlada še ni nobene prave rekla. Avstrijska vlada pa ima z Beneškim čedalje več opraviti, ker je rogoviležev čedalje več, ki na vse strani dražijo ljudi; zdaj jih celó ne pusté v štacune, da bi si blaga kupili, ker pravijo, da zdaj ni čas za lišpanje v obleki itd. Novo ministersko sardinsko je gotovo; predsednik Cavour ima notranje in unanje opravila v svojih rokah. 21. jan. so mu študentje izročili pismo vernega zaupanja; zahvalivši se za-nj je rekel: „Veliko ovér imamo še premagati; Evropa gleda zdaj na nas; al zdravi človeški pameti in domoljubju bode obveljalo, pod banderom Viktora Emanuela premagati vse težave“. Sv. Oče so poslednji čas večkrat bolehal, pa so spet dobri. V pismu, ki so ga unidan sv. oče prejeli od 134 plemenitnikov rimskih, manjka veliko najimenitniših mož. Al to — pravi časnik „Jour. des Deb.“ — ne izvira odtod, kakor da bi ti možje ne bili udani papežu, ampak le zato tega pisma niso podpisali, ker nočejo, da bi minister-kardinal Antonelli potem mislil, da so z njegovo vlado zadovoljni.

Z Francozkega. V Pariz je prišla 24. januarja iz Rima in rimske okolice deputacija s prošnjo: naj bi se ti kraji združili s Sardinijo. Cesarjev zdravnik dr. Conneau je sprejel prošnjo in jo izročil cesarju.

— Vladni časnik „Moniteur“ je razglasil stan deržavnega premoženja. Ta razglas dokazuje, da od leta 1855 niso stroški nikoli dohodkov presegle in da v vsem skupaj, kar Napoleon cesari, pomanjkava znaša le 9 milijonov fr., čeravno so vojske, dragine in druge politične homatije v poslednjih 5 letih veliko dnarja požerle. V banki je za 551 milijonov zlata in srebra.

Z Angležkega. V Londonu. 24. dan p. m. se je začel deržavni zbor. Kraljica ga je odperla z ogovorom, v katerem med drugim pravi, da je prijazna z vsemi ptujimi vladami, — da se je sicer kongres razderl, da pa angleška vlada bo vedno se tega pravila držala, da se laškemu ljudstvu ne sme noben vladar in nobena ustava s silo vrtvati; zadnjič tudi pravi, da angleška armada in angleško brodovje mora na terdnih nogah stati. — Potem so se začeli pomenki deržavnega zbora, v katerem je poslanec Normanby ministre vprašal: ali je res, da se francozka in sardinska vlada pogajate zavolj odstopa Zavoje in Nice? Minister Granville je odgovoril, da nič ne vé od tega; če bi pa tudi bilo, je znano, da angleška vlada kaj takega ne bo dovolila. Minister Palmerston je pa na neko drugo vprašanje odgovoril, da se angleška vlada ni v nobeni reči zavezala francozki.

Pogovori vredništva. Gosp. V. v G: V Zagrebu, kakor Vam vsaki list „Novic“ kaže. — Gosp. J. E. Tn: Prav radi bi natisnili pesmico zavoljo blagega namena; tudi so nektere misli lepe; al — poezija tudi terja svoje pravice, ako hoče delo na beli dan. Non possumus omnia omnes.